

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 19, 01103 Vilnius, tel. +370 5 239 1001,
El. paštas zum@zum.lt, <http://www.zum.lt>
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188675190

Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmams
Lietuvos šeimos ūkininkų sąjungai
Lietuvos jaunųjų ūkininkų ir jaunimo sąjungai
Lietuvos nederlingų žemių naudotojų asociacijai

2026-03-10 Nr. 2D-738
Į 2026-02-20 Nr. rezoliuciją

Kopija

Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai
Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijai
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai
Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai

DĖL REZOLIUCIJOS

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija (toliau – Ministerija) informuoja, kad išnagrinėjo Jūsų 2026 m. vasario 20 d. rezoliuciją ir teikia atsakymus į rezoliucijoje iškeltus reikalavimus.

1. Įvesti realias ir ekonomiškai reikšmingas tiesioginių išmokų lubas bei užkirsti kelią jų apeidinėjimui per dirbtines ūkio struktūras ar susijusius asmenis.

Tiesioginių išmokų mokėjimo tvarką nuo 2023 m. nustato 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/2115 (toliau – Reglamentas (ES) 2021/2115), kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinių strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinių iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013 (toliau – Reglamentas), ir Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas¹ (toliau – Strateginis planas).

Pagal pirmiau minėtą reglamentą yra numatytos trys galimybės (nesusijusios su ūkio dydžiu ar deklaruojamu plotu), kaip valstybės narės galėtų riboti bazines išmokas (1. Apriboti; 2. Sumažinti; 3. Apriboti ir sumažinti):

1) valstybės narės gali apriboti bazinių išmokų dydį konkrečiais kalendoriniais metais. Valstybės narės, kurios nusprendžia nustatyti išmokų dydžio apribojimus, 100 proc. sumažina sumą, viršijančią 100 000 Eur;

2) bazinės pajamų paramos tvarumui didinti dydį, skirtiną ūkininkui konkrečiais kalendoriniais metais ir viršijantį 60 000 Eur, valstybės narės gali sumažinti iki 85 proc.;

3) taikyti ir 1, ir 2 variantą.

Lietuva, atsižvelgdama į socialinių partnerių siūlymus bei Lietuvos Respublikos Seimo Kaimo reikalų komiteto rekomendacijas, pasirinko 1 variantą ir Strateginiame plane numatė, kad surinktas lėšas skirs tiesioginėms išmokoms jaunesiems ūkininkams, nors pagal Reglamento 17 str. 5 dalį, sumažinus išmokas numatomomis gauti lėšomis, pirmiausia turi būti finansuojama papildoma persikirstomoji pajamų parama tvarumui didinti (pirmieji hektarai), jei tai nustatyta atitinkamame bendrosios žemės ūkio politikos (toliau – BŽŪP) strateginiame plane, o paskui – kitos prie atsietųjų

¹ Strateginis planas yra paskelbtas viešai Ministerijos interneto svetainėje adresu <https://zum.lrv.lt/lt/veiklosritys/bendroji-zemes-ukio-politika/lietuvos-zemes-ukio-ir-kaimo-pletros-2023-2027-m-strateginis-planas-1/strateginis-planas-1/>, patvirtintas Europos Komisijos 2022 m. lapkričio 21 d. sprendimu Nr. C(2022) 8272.

tiesioginių išmokų priskiriamos intervencinės priemonės. Mūsų sprendimui iš ribojimo surinktas lėšas skirti ne perskirstymo išmokai (pirmieji hektarai), o remiant tiesioginėmis išmokomis jaunuosius ūkininkus, pritarė Europos Komisija (toliau – EK), nes perskirstymo išmokai Lietuva ir taip numatė 20 proc. tiesioginių išmokų finansinio voko (Europos Sąjungoje (toliau – ES) esame antri, kurie skyrė tiek daug, kai pagal Reglamentą minimaliai reikia skirti 10 proc.).

Tiek perskirstymo išmokos (pirmieji hektarai), tiek išmokų ribojimo (lubų) tikslas yra vienas – perskirstyti iš stambiųjų žemės valdytojų, kurie pasiekia masto ekonomiją, smulkesniesiems, siekiant socialinio ir ekonominio teisingumo.

Vien perskirstymo išmokai 2023–2027 m. yra numatyta skirti net 602,5 mln. Eur (apie 70–100 Eur/ha) Lietuvoje. Perskirstymo išmoka mokama už pirmuosius 50 ha ūkiams, deklaruojantiems ne daugiau kaip 500 ha. Jaunųjų ūkininkų tiesioginė išmoka mokama už pirmus 70 ha. Šioms išmokoms per 2023–2027 m. skirta 69,8 mln. Eur (apie 140 Eur/ha).

Be to, išmokų lubų tikslą įgyvendina ir kitos Strateginio plano intervencinės priemonės. Pagal intervencinę priemonę „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“, kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ veiklas „Augalų kaita“, „Tarpiniai pasėliai“, „Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“ deklaruojantiems plotą, viršijantį 300 ha, yra skiriama 85 proc. ekologinės sistemos išmokos. Pagal intervencinę priemonę „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“ išmokos yra diferencijuojamos atsižvelgiant į kliūčių pobūdį, deklaruotą plotą ir žemės ūkio naudmenas. Išmokos yra didesnės didesnio intensyvumo gamtinių kliūčių vietovėse (48 Eur/ha) nei mažesnio intensyvumo gamtinių kliūčių vietovėse (32 Eur/ha), o vietovėse, kuriose esama kitų specifinių kliūčių, nustatyta 20 Eur/ha išmoka. Kai deklaruojama daugiau nei 200 ha, didesnio ar mažesnio intensyvumo gamtinių kliūčių vietovėse ariamajai žemei ir daugiamečiams sodiniams išmokos mažinamos 50 proc., o daugiamečiams pievoms ir pievoms iki 5 m. išmokų mažinimas pagal deklaruotą plotą netaikomas.

Atkreipiame dėmesį, kad vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 nuostatomis, tiesioginės išmokos mokamos už deklaruotą tinkamų hektarų plotą. Asmenų ar įmonių susietumas nėra tikrinamas. Tačiau teikdamas paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškas pareiškėjas deklaruoja, kad žino, jog yra draudžiama dalyti valdą, siekiant gauti didesnę paramos sumą, išvengti išmokų ribojimo. Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos administruodama paraiškas vadovaujasi Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2020 m. kovo 5 d. įsakymu Nr. 3D-154 „Dėl Galimo žemės ūkio valdų skaidymo nustatymo metodikos patvirtinimo“ ir tikrina, ar valda nebuvo padalyta, t. y. ar nėra tyčinio žemės ūkio valdos skaidymo požymių.

Šiuo metu ES valstybės narės intensyviai derasi dėl žemės ūkio rėmimo po 2027 m. Pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Europos Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Sąjungos paramos bendrai žemės ūkio politikai įgyvendinimo 2028–2034 m. sąlygos, siūlomas išmokų mažinimo principas skiriasi nuo šiuo finansiniu laikotarpiu nustatyto, todėl priėmus atitinkamus sprendimus, bus peržiūrėtas ir Lietuvos pasirinktas išmokų mažinimo modelis.

2. Subalansuoti investicinės paramos paskirstymą ir numatyti atskiras kvotas šeimoms bei nederlingų žemių ūkiams.

Nederlingose žemėse ūkininkaujantiems subjektams bei šeimoms ūkiams modernizuoti parama gali būti skiriama net pagal tris Strateginio plano intervencines priemones. Šios priemonės yra sumodeliuotos taip, kad tenkintų skirtingo dydžio ūkių investicinius poreikius. Jose taikomas skirtingas paramos intensyvumas, paramos dydžiai, atrankos kriterijai (pvz., stambesni ūkiai gali pretenduoti į didesnę paramos sumą, tačiau mažesniu intensyvumu). Toks paramos krepšelių padalijimas užtikrina efektyvią konkurenciją tarp to paties dydžio ūkių, tačiau neapriboja mažesnių ūkių galimybių gauti paramą investicijoms į technologinį atsinaujinimą bei plėtrą, šioms ūkiams nereikia konkuruoti su stambesniais ūkiais.

Ūkių modernizavimui skiriamos paramos dydis bei intensyvumas yra diversifikuotas atsižvelgiant į valdos ekonominį dydį, išreikštą produkcijos standartine verte (VED). Nederlingose žemėse ūkininkaujantieji bei šeimos ūkiai gali dalyvauti šiose Strateginio plano intervencinėse priemonėse:

- „Investicijos į žemės ūkio valdas“ (skirta ūkiams nuo 30 001 Eur VED investuoti į valdų modernizavimą);
- „Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“ (skirta ūkiams nuo 16 001 Eur iki 30 000 Eur VED investuoti į valdų modernizavimą);
- „Labai smulkių ūkių plėtra“ (skirta ūkiams nuo 4 000 Eur iki 16 000 Eur VED investuoti į valdų modernizavimą).

Įvertinus paramos skyrimo tendencijas, matyti, kad nederlingų žemių ūkininkai sėkmingai naudojami investicine parama. Pažymėtina, kad Strateginio plano įgyvendinimo 2023–2024 metų laikotarpiu pagal intervencinę priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“ pateiktos 1183 paramos paraiškos už 156 mln. Eur, paramos gavėjais patvirtinti 944 pareiškėjai, kuriems skirta paramos suma yra 110 mln. Eur. Iš patvirtintų paramos gavėjų 34 proc. (325 paramos gavėjai) veiklą vykdo nederlingose žemėse, jiems skirta paramos suma yra 40 mln. Eur, t. y. 36 proc. visos nurodytu laikotarpiu skirtos paramos sumos. Apibendrinami pažymime, kad šiuo metu neįžvelgiame poreikio išskirti atskiro lėšų krepšelio šiems ūkininkams, tačiau paramos panaudojimo duomenys nuolat stebimi, analizuojami ir prireikus imamasi atitinkamų priemonių.

3. Sustiprinti 500 ha žemės įsigijimo ribojimo kontrolę, įtvirtinant susijusių asmenų, ekonominės kontrolės ir faktinės įtakos vertinimo mechanizmus.

Ministerija ne kartą akcentavo siekį, kad žemės ūkio paskirties žemė nebūtų sutelkta vienose fizinio ar juridinio asmens rankose ir netaptų manipuliacijų objektu siekiant pelningai ją parduoti, o ne gaminti žemės ūkio produkciją. Todėl Ministerija pritaria, kad siekiant užkirsti kelią žemės ūkio paskirties žemės spekuliacijai ir išsaugoti tradicines ūkininkavimo formas, taip pat sudaryti sąlygas racionaliai tvarkomoms žemės valdoms suformuoti ir žemės konsolidacijai bei skatinti racionalų žemės ūkio paskirties žemės naudojimą, Lietuvos Respublikos žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatyme turi būti nustatyta griežta žemės ūkio paskirties žemės perleidimo kontrolė.

Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. birželio 30 d. priėmė Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 pakeitimo įstatymą Nr. XIV-1311, kuriuo remiantis nuo 2023 m. sausio 4 d. už žemės tvarkymo ir administravimo (išskyrus melioraciją, žemės ūkio naudmenų struktūrų gerinimą ir apleistų žemės ūkio paskirties žemės plotų mažinimą, žemės išteklių stebėseną), geodezijos, kartografijos, nekilnojamojo turto kadastro, erdvinių duomenų rinkinių tvarkymo ir Lietuvos erdvinės informacijos infrastruktūros plėtros valdymo sritis atsakingas ne žemės ūkio ministras, bet aplinkos ministras (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimo Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų valdymo sričių“ 1.11 ir 1.12 papunkčiai). Tai reiškia, kad ne Žemės ūkio ministerija, o Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija nuo 2023 m. sausio 4 d. formuoja valstybės politiką žemės tvarkymo ir administravimo (išskyrus melioraciją, žemės ūkio naudmenų struktūrų gerinimą ir apleistų žemės ūkio paskirties žemės plotų mažinimą, žemės išteklių stebėseną), geodezijos, kartografijos, nekilnojamojo turto kadastro, erdvinių duomenų rinkinių tvarkymo ir Lietuvos erdvinės informacijos infrastruktūros plėtros srityse (Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 7.11 ir 7.12 papunkčiai).

Taigi, klausimą dėl žemės ūkio paskirties žemės perleidimo kontrolės griežtinimo ir Žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatymo keitimo poreikio turėtų spręsti Aplinkos ministerija, kuriai taip pat adresuota rezoliucija.

4. Nuo 2028 m. finansinio laikotarpio mažiau palankioms ūkininkauti teritorijoms atkurti ne mažesnę finansavimą, nei buvo numatyta ankstesniuose finansiniuose laikotarpiuose, padidinti investicinės paramos intensyvumą ne mažiau kaip 20 proc. bei investicinių priemonių atrankose šių teritorijų ūkiams skirti papildomus 20 atrankos balų.

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu paramos priemonėms, kuriomis siekiama su klimatu ir aplinka susijusių tikslų (įskaitant ir intervencinę priemonę „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“), iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (toliau – EŽŪFKP) turi būti rezervuojama bent 35 proc. Strateginio plano lėšų. Skirtingai nei Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos (toliau – KPP) įgyvendinimo laikotarpiu, tik dalis (50 proc.) Strateginio plano lėšų, skirtų paremti ūkininkaujančiuosius mažiau palankiose vietovėse (t. y. vietovėse su gamtinėmis

ar kitomis specifinėmis kliūtimis), gali būti įskaitomos privalomiems finansiniams įsipareigojimams, susijusiems su klimatu ir aplinka. Strateginio plano laikotarpiui EŽŪFKP vidutinis metinis finansinis vokas (palyginti su 2014–2022 m. vidutiniu metiniu finansiniu voku) buvo sumažintas 20 proc., todėl, siekiant atliepti visus žemės ūkio sektoriaus poreikius bei sudaryti galimybes į paramą pretenduoti kuo platesniam ūkininkų ratui, reikėjo subalansuoti ir atitinkama dalimi sumažinti 2023–2027 m. BŽŪP įgyvendinimo laikotarpio intervencinėms priemonėms skirtas finansines lėšas. Dėl šių priežasčių sumažėjo finansavimas paramai mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse – 2023–2027 m. laikotarpiui numatyta ne mažiau kaip 145,6 mln. Eur², t. y. vidutiniškai apie 29,1 mln. Eur per metus arba 20 proc. mažiau nei 2022 m.³ (36,5 mln. Eur). Svarbu pažymėti, kad, vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 nuostatomis, siekiant išvengti perkompensavimo, pagal intervencinę priemonę „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis“ paramos gavėjams išmokomis kompensuojama dalis (75 proc.) patirtų papildomų išlaidų ir prarastų pajamų dėl atitinkamoje vietovėje esančių gamtinių ir kitų specifinių vietovei būdingų kliūčių.

Europos Sąjungos teisėkūros procesas dėl 2028–2034 m. finansinio laikotarpio dar nėra užbaigtas – šiuo metu rengiami ir derinami tiek Bendrosios žemės ūkio politikos (toliau – BŽŪP), tiek Europos gerovės ir saugumo fondo (į kurį integruojama BŽŪP paramos politika) reglamentų projektai.

Pagal ES teisės aktų projektus numatoma toliau stiprinti tikslingą pajamų paramą, kartų kaitą bei žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą, tačiau konkretūs nacionalinėms intervencijoms įgyvendinti skirti finansiniai ištekliai, taip pat paramos intensyvumas bus nustatomi nacionaliniuose ir regioniniuose partnerystės planuose (toliau – NRPP), atsižvelgiant į esamą žemės ūkio sektoriaus situaciją, poreikius ir skirtą finansavimo biudžetą. Kai ES teisėkūros procesas bus užbaigtas, NRPP intervencinių priemonių finansavimo sąlygos ir atrankos kriterijai bus derinami su socialiniais partneriais ir stebėsenos komitetu.

Dėl finansavimo, kuris bus skiriamas Lietuvai, taip pat dar diskutuojama, tačiau pagal dabartinį EK pasiūlymą būsiamasis BŽŪP biudžetas vėl mažėja 20 proc. Atsižvelgiant į tai, šiuo metu nėra galimybių tiksliai nustatyti, kokia finansinių lėšų dalis bus skiriama konkrečioms sritims, įskaitant ir ūkininkaujančiuosius vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių. Pažymime, kad Ministerija bendradarbiaus su socialiniais partneriais derindama naujojo BŽŪP laikotarpio paramos priemonių schemas bei rengdama nacionalinių teisės aktų projektus.

5. Atlikti sisteminių tyrimą dėl nuotekų dumblo ir įvežtinio paukščių mėšlo naudojimo poveikio bei užtikrinti aiškesnį reglamentavimą maisto saugos srityje.

Informuojame, kad reikalavimai apdoroto dumblo panaudojimo tręšimui žemės ūkyje yra nustatyti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. birželio 29 d. įsakyme Nr. 349 „Dėl nuotekų dumblo tvarkymo ir panaudojimo reikalavimų patvirtinimo“.

Informuojame, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2019 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. 3D-292 „Dėl Lietuvos Respublikos rinkai pateikiamų ir tiekiamų tręšiamųjų produktų įtraukimo į identifikavimo sąrašą ir išbraukimo iš šio sąrašo tvarkos aprašo ir Lietuvos Respublikos rinkai pateikiamų ir tiekiamų tręšiamųjų produktų identifikavimo sąrašo patvirtinimo“ perdirbtas naminių paukščių mėšlas yra priskiriamas prie tręšiamųjų produktų, jei atitinka nurodytus specialiuosius saugos ir kokybės reikalavimus. Pagal Tręšiamųjų produktų įstatymo 4 straipsnio 1 punkto 3 dalį tręšiamasis produktas pateikiamas ir tiekiamas į rinką su ištirta chemine sudėtimi (pagrindinės ir antrinės augalams tręšti skirtos maisto medžiagos, vandenyje tirpios medžiagos, kenksmingos priemaišos, mikroorganizmai) akredituotoje laboratorijoje.

² Siekiant išlaikyti didesnes (KPP įgyvendinimo laikotarpio) išmokas, 2023 m. paraiškos buvo priimamos ir parama skiriama pagal KPP įgyvendinimo laikotarpio paramos priemonę (37 mln. Eur), likusi lėšų dalis yra numatyta pagal Strateginio plano paramos priemonę (108,6 mln. Eur), kuriai finansinės lėšos padidintos IV Strateginio plano keitimu, patvirtintu 2025 m. gruodžio 12 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimu Nr. C(2025) 8549.

³ 2022 m. palyginimui labiausiai tinkami, nes tai vieninteliai KPP įgyvendinimo laikotarpio metai, kai parama buvo skiriama pagal KPP paramos priemonę „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ už sumažėjusį plotą, kuris buvo remiamas pasibaigus pereinamajam laikotarpiui. Šis plotas yra aktualus ir visą 2023–2027 m. įgyvendinimo laikotarpį, jis sudaro apie 730 tūkst. ha.

Neperdirbtą naminių paukščių mėšlą Europos Sąjungoje kompetentinga institucija (Lietuvoje – Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (toliau – VMVT)) gali leisti rinkti ir vežti iš vienos vietos į kitą tame pačiame ūkyje arba iš vieno ūkininko ar naudotojo kitam toje pačioje valstybėje narėje, jei laikomasi sąlygų, kurios užtikrina apsaugą nuo galimo pavojaus visuomenės ir gyvūnų sveikatai.

Prekyba neperdirbtu naminių paukščių mėšlu tarp valstybių narių vykdoma gavus Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1069/2009, kuriuo nustatomos žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių sveikumo taisyklės ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1774/2002 (Šalutinių gyvūninių produktų reglamentas), 48 straipsnio 1 dalyje nurodytą paskirties valstybės narės sutikimą ir laikantis šių sąlygų: mėšlas turi būti iš vietovės, kuriai netaikoma apribojimų dėl Niukaslilio ligos ar paukščių gripo; nuo Niukaslilio ligos vakcinuotų paukščių pulkų neperdirbtas mėšlas negali būti vežamas į regioną, kuriame pagal Tarybos direktyvos 2009/158/EEB dėl gyvūnų sveikatos reikalavimų, reglamentuojančių Bendrijos vidaus prekybą naminių paukščių ir perinti skirtais kiaušiniiais ir jų importą iš trečiųjų šalių, 15 straipsnio 2 dalį yra leidžiama nevakcinuoti nuo Niukaslilio ligos; ir sveikumo patvirtinimas pagal 3 punkte nurodytą pavyzdį pridedamas prie prekybos dokumento, kuris pridedamas prie mėšlo siuntos. Gavusi informaciją apie išsiuntimą paskirties valstybės narės kompetentinga institucija informuoja kilmės valstybės narės kompetentingą instituciją apie kiekvienos prekių siuntos gavimą TRACES sistemos priemonėmis. Lietuvoje tai praktiškai reiškia, kad jei ūkininkas nori parduoti ūkyje susidariusį (neperdirbtą) paukščių mėšlą kitai ES valstybei, jis turi gauti sutikimą iš paskirties šalies kompetentingos institucijos. VMVT Lietuvos pusėje patikrina dokumentus, o TRACES sistema užtikrina, kad kiekviena siunta būtų registruota ir kontroliuojama. Be to, mėšlas negali kilti iš regionų, kur yra ligų protrūkiai, ir turi būti pateiktas su sveikumo patvirtinimu. TRACES Lietuvoje veikia kaip elektroninė sistema, per kurią VMVT gali stebėti, kokios siuntos atkeliauja iš kitų ES valstybių, ir užtikrinti, kad jos atitinka reikalavimus.

Pažymėtina, kad į Lietuvą ar bet kurią kitą ES valstybę negalima įvežti ūkyje susidariusio (neperdirbtos) paukščių mėšlo siuntų iš valstybių, kurios nėra ES narės. Ši nuostata įtvirtinta Komisijos reglamento (ES) Nr. 142/2011, kuriuo įgyvendinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1069/2009, kuriuo nustatomos žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių sveikumo taisyklės, ir Tarybos direktyva 97/78/EB dėl tam tikrų mėginių ir priemonių, kuriems netaikomi veterinariniai tikrinimai pasienyje pagal tą direktyvą, 25 straipsnio 1 dalies a punkte, kad iš trečiųjų šalių draudžiama importuoti į Europos Sąjungą ir gabenti per ją tranzitu neperdirbtą mėšlą.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvoje neperdirbtos mėšlo naudojimas tręšimui reglamentuojamas Mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-367/3D-342 „Dėl Mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

Atsižvelgiant į tai, kad įvežtinis paukščių mėšlas tręšimui atitinka tuos pačius saugos reikalavimus kaip ir Lietuvoje, papildomi įvežtinio paukščių mėšlo naudojimo poveikio tyrimai šiuo metu nėra būtini.

6. Atkurti dirvožemio kalkinimo programas ir užtikrinti jų ilgalaikį finansavimą.

Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje numatyta priemonė, susijusi su rūgščių dirvų kalkinimo problemos sprendimu „764. Sieksime valstybės mastu išspręsti rūgščių dirvų kalkinimo problemą. Tam inicijuosime tvaraus dirvožemio valdymo programas, kurios tikslas būtų visų žemės ūkio dirvožemių tvarus tvarkymas, parengimą ir įgyvendinimą.“ Ministerija suplanavo nacionalinio finansavimo lėšų, būtinų šiam veiksmui (nukalkinti ne mažiau kaip 10 proc. labai rūgščių dirvožemių) įgyvendinti, poreikį ir jį pateikė Finansų ministerijai, tačiau lėšos 2026 m. nebuvo skirtos.

Ministerija ieško ir kitų galimybių skirti finansavimą rūgščių dirvų kalkinimo problemai spręsti. 2026 m. Žemės ūkio ministerija skirs lėšų dirvų kalkinimui. Jei pagal žemės ūkio veiklos subjektų pateiktus dirvožemio tyrimų duomenis būtų nustatyta, kad dirvožemis yra sąlyginai rūgštus (pH mažiau nei 5,5), žemės ūkio veiklos subjektai turės galimybę gauti kompensacinę išmoką už dirvų

kalkinimą. Tinkamumo kriterijai, prioritetai paramai gauti bus derinami su žemės ūkio veiklos subjektų atstovais.

7. Užtikrinti realią ir ilgalaikę paramą jauniems ūkininkams kaip kaimo atsinaujinimo pagrindui.

Ministerija nuosekliai, kryptingai ir strategiškai visais ES paramos finansavimo laikotarpiais remia jaunuosius ūkininkus, nes be kartų kaitos neįmanomas nei konkurencingas, nei tvarus žemės ūkio sektorius, nei gyvybingos kaimo vietovės.

Šiuo metu įgyvendinama Strateginio plano intervencinė priemonė „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, kurios tikslas – sudaryti realias sąlygas jauniems žmonėms pradėti ūkininkauti, kurti verslą regionuose, steigti naujus, modernius, inovatyvius ūkius. Ši priemonė ne tik prisideda prie kartų kaitos, bet ir stiprina regionų gyvybingumą, skatina ekonominį aktyvumą, darbo vietų kūrimą bei vietos bendruomenių tvarumą. Šiai priemonei 2023–2027 m. laikotarpiu skirta 95 mln. Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai ir valstybės biudžeto bendrojo finansavimo lėšų (dotacijoms skirta 75,06 mln. Eur, lengvatinėms paskoloms – 19,94 mln. Eur). Taip pat jaunieji ūkininkai skatinami ir pagal kitas SP investicines priemones teikiant jiems didesnę paramos intensyvumą ir atrankos balus.

Svarbi išlieka ir tiesioginė parama jauniems ūkininkams. Siekiant į žemės ūkį pritraukti jaunuosius ūkininkus, kartu palaikant žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą, išskirtinai tik jauniems ūkininkams teikiama jaunųjų ūkininkų tiesioginė išmoka – papildoma tiesioginė pajamų parama jauniems ūkininkams. Vidutinė metinė išmoka už reikalavimus atitinkantį hektarą, subsidijuojant iki 70 ha ploto, sudaro apie 140 Eur/ha. Papildoma tiesioginė pajamų parama jauniems ūkininkams (ne vyresniems nei 40 m ir įkūrusiems valdą ne anksčiau kaip prieš penkerius metus iki paraiškos teikimo) teikiama kasmet penkerius metus.

Atkreipiame dėmesį, kad būsimu 2028–2034 m. ES finansavimo laikotarpiu kartų kaitai žemės ūkyje ir jauniems ūkininkams skiriamas didelis dėmesys. Europos Komisija siūlo jiems skirti ne mažiau kaip 6 proc. BŽŪP lėšų. Naujajame ES reglamento projekte numatyta, kad būtina didinti ūkininkų profesijos patrauklumą ir skatinti kartų kaitą. Kiekviena valstybė narė turės parengti kartų kaitos strategiją ir jauniems ūkininkams sukurti išsamų pradedančiųjų ūkininkų priemonių rinkinį. Tai reiškia, kad jaunųjų ūkininkų rėmimas nebus fragmentinė priemonė – jis taps sistemine, integruota ir ilgalaikė politika.

8. Inicijuoti tarpsektorinę diskusiją dėl kaimo ateities ir šeimos ūkių išlikimo.

Norime atkreipti dėmesį, kad šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas nesuteikia teisės ūkininkams, ketinantiems atsisakyti ūkininkavimo ir siekiantiems šeimos ūkių tęstinumo, perleisti valstybinės žemės nuomos teisės valstybinės žemės nuomininko šeimos nariams. Tai sudaro reikšmingas kliūtis šeimos ūkių tęstinumui (kartų kaitai), kadangi perleidus ūkininko ūkį, šio ūkio perėmėjas, norėdamas toliau naudoti perleidėjo nuomotus valstybinės žemės ūkio paskirties žemės sklypus, privalo iš naujo inicijuoti šių žemės sklypų nuomos procedūras.

Atsižvelgdama į tai, Ministerija parengė Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (TAIS reg. Nr. 25-17800(3)), kuriuo siūloma nustatyti, kad valstybinės žemės nuomos teisė į valstybinės žemės ūkio paskirties žemės sklypą (jo dalį) Vyriausybės nustatyta tvarka gali būti perleidžiama šio valstybinės žemės sklypo (jo dalies) nuomininko sutuoktiniui, asmeniui, su kuriuo šio valstybinės žemės sklypo (jo dalies) nuomininkas įregistravęs partnerystę, tėvams (įtėviams), vaikams (įvaikiams) ir (ar) vaikaičiams, turintiems Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytą profesinį pasirengimą ūkininkauti, kai jiems parduodamas ar kitaip perleidžiamas šio valstybinės žemės sklypo (jo dalies) nuomininkui nuosavybės teise priklausantis nekilnojamas turtas naudojamas ūkininko ūkio veikloje, kai ūkininko ūkis, įregistruotas Ūkininkų ūkių registro informacinėje sistemoje, ir kai šio valstybinės žemės sklypo (jo dalies) nuomininkas tvarkingai vykdo pagal valstybinės žemės nuomos sutartį prisiimtus įsipareigojimus.

Siūlomas teisinis reguliavimas užtikrintų stabilumą ir sklandesnę kartų kaitą, palengvintų šeimos ūkių perėmimą, pašalintų riziką prarasti ūkininko ūkį perleidusio šeimos nario nuomotą valstybinės žemės ūkio paskirties žemę, taip pat sumažintų ūkininkams tenkančių biurokratinių procedūrų apimtį ir skatintų ilgalaikę žemės ūkio sektoriaus plėtrą.

Minėtas įstatymo projektas įtrauktas į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2026 m. vasario 18 d. nutarimu Nr. 95 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo IV (pavasario) sesijos darbų programos“ patvirtintą teisės aktų projektų, kurie teikiami Lietuvos Respublikos Seimo IV (pavasario) sesijos darbų programai, sąrašą (numatomas svarstymo Seime meniu – balandis).

Taigi, atsižvelgdama į susidariusias praktines problemas ir siekdama užtikrinti šeimos ūkių veiklos tęstinumą bei sklandžią kartų kaitą, Ministerija imasi teisinių priemonių, kurios sudarytų sąlygas išsaugoti šeimos ūkius.

Taip pat Ministerija neformaliai su Europos Komisija derina galimybę į Strateginį planą įtraukti naują intervencinę priemonę, skirtą ūkių, nusprendusių nutraukti veiklą, perėmimui, sudarant palankias sąlygas jauniems ūkininkams. Planuojamos intervencijos tikslas – skatinti kartų kaitą žemės ūkyje, užtikrinti veikiančių ir ekonomiškai gyvybingų ūkių tęstinumą, išvengti jų uždarymo bei sudaryti sąlygas jauniems ūkininkams perimti ūkius su visa veiklos infrastruktūra, gamybiniais pajėgumais ir sukaupta patirtimi.

Numatyta, kad priemonė galėtų apimti ūkio perėmimo organizavimo, patirties perdavimo ir (kai aktualu) perimto ūkio modernizavimo ar veiklos stiprinimo veiklas. Taip pat būtų siekiama užtikrinti sklandų nuosavybės ir valdymo teisių perėjimą, aiškų perėmimo etapų planavimą bei tęstinį ūkio ekonominį gyvybingumą.

Šiuo metu vykdomi parengiamieji teisinio reglamentavimo, finansavimo galimybių ir priemonės modelio pasirinkimo veiksmai, vertinant tiek nacionalinius prioritetus, tiek kitų valstybių narių patirtį įgyvendinant kartų kaitos ir ūkio perėmimo intervencijas.

Ministerija nuolat ieško sprendimų įvairiais reguliavimo klausimais bei svarstant sektoriaus pateiktus pasiūlymus, pasitelkdama pavaldžias įstaigas, socialinius partnerius, atstovaujančius skirtingoms žemės ūkio sritims, ir ekspertus Tarpinstitucinėje prioritetinių darbų koordinavimo darbo grupėje ir kitose darbo grupėse, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos, Strateginio plano stebėsenos komitete, konsultacijose, diskusijose. Patikiname, kad Ministerija kvies diskutuoti socialinius partnerius planuodama ir rengdama BŽŪP po 2028 m. strateginius dokumentus.

Viceministras

Ramūnas Krugelis

Jolanta Ašmonienė, tel. +370 5 239 1081, el. paštas jolanta.asmoniene@zum.lt
Rolana Miknevičienė, tel. +370 5 239 1225, el. paštas rolana.miknevicienne@zum.lt
Sigutė Mečkovskienė, tel. +370 5 239 1100, el. paštas sigute.meckovskiene@zum.lt
Snieguolė Valiulienė, tel. +370 5 239 8460, el. paštas snieguole.valiuliene@zum.lt
Rovena Grikiene, tel. +370 5 239 1244, el. paštas rovena.grikiene@zum.lt
Romualdas Varanauskas, tel. +370 5 239 1089, el. paštas romualdas.varanauskas@zum.lt
Vilma Lučiūnaitė, tel. +370 5 239 1171, el. paštas vilma.luciunaite@zum.lt
Sigita Rukienė, tel. +370 5 239 8474, el. paštas sigita.rukiene@zum.lt